

RAADSOPDRACHT

THEMA Duurzaamheid
DATUM 8 januari 2019

Inleiding en voorgeschiedenis

In vervolg op de raadsopdracht Woningbouw is door de 'taskforce duurzaamheid' gewerkt aan een raadsopdracht duurzaamheid. De taskforce, bestaande uit VVD, CDA, WK en PVDA/GL, is op 27 november, 4 december en 13 december en 8 januari bijeengewees om de inhoud van dit document te bespreken en vast te stellen.

De concept raadsopdracht wordt voorgelegd aan de agendacommissie en komt ter besluitvorming in de raad. Op basis hiervan voert het college de opdracht uit en legt de resultaten als voorstel terug bij de gemeenteraad.

Vanwege de breedte en complexiteit van het thema Duurzaamheid, kiest de raad in dit geval voor een gefaseerde aanpak. De eerste fase is gericht op een verkenning van duurzaamheidsthema's en de effecten van ambitiekeuzes op deze thema's. In de tweede fase spitst de opdracht zich toe op de visie en een uitvoeringsprogramma op basis van die keuzes. Voorafgaande aan deze fases spreken we van een fase waarbij we al actief willen communiceren over het voornemen om duurzaamheidsambities als Koggenland op ons te nemen.

Ondertussen zal, waar nodig, op onderwerpen aangesloten worden om landelijke en/of regionale doelstellingen voor uitwerking en besluitvorming te behalen. Daarnaast wordt het lopende werk niet stilgezet, en zien we dat er ook nu kansen voor duurzaamheid zijn.

Hieronder schetsen we de relevante ontwikkelingen die van invloed zijn op de duurzaamheidsambities van de gemeente Koggenland.

1. Huidig beleid en afspraken.

In het **coalitieakkoord** is de ambitie op het thema duurzaamheid als volgt geformuleerd:

Als onderdeel van de strategische raadsagenda wil de coalitie in het najaar van 2018 'Duurzaamheid' op de agenda hebben. De coalitie wil stappen zetten op het gebied van duurzaamheid, stappen die passen bij de schaal van Koggenland en tevens optrekken met de gemeenten om ons heen. Duurzaamheid dient een integraal onderdeel van ons denken en handelen te worden.

Tijdens een raadsbrede behandeling zal er een visie en een plan van aanpak worden opgesteld.

Vanzelfsprekend zal de coalitie dit plan van aanpak financieel steunen, waarbij moet worden opgemerkt dat duurzaamheid niet, per definitie, een synoniem is voor subsidie. In de kadernota 2019 zal duurzaamheid als PM post worden opgenomen.

Tevens zijn er andere, met duurzaamheid nauw verwante, thema's in het coalitieakkoord beschreven zoals Afval en Openbaar Groen (zie bijlage 2)

Het huidige gemeentelijke beleidsplan duurzaamheid dateert uit 2010. Hierin werden concrete doelen voor

CO₂-reductie gesteld. In 2017 is door DWA (adviesbureau duurzaamheid) een evaluatie van dit beleid uitgevoerd. Daaruit is gebleken dat de voortgang van het realiseren van de doelstellingen achterbleef. (Zie bijlage 2 voor de beschrijvingen).

De kentering in de voortgang is met name veroorzaakt door het niet doorgaan van 2 grote projecten uit het uitvoeringsprogramma (Bedrijventerrein Distriport, met beoogd zonedak-park van 150.000 m² en de

realisatie als energie-neutrale wijk Tuindersweijde).

Koggenland staat overigens niet stil, er zijn allerhande projecten met duurzame ambities uitgevoerd en in voorbereiding (zie bijlage 1).

En ook (inter)nationaal gaan de ontwikkelingen door: gasloos bouwen is al de norm, er zijn nieuwe doelstellingen vastgelegd en bestuurlijke afspraken gemaakt (zie de 'Verplichtingen' in bijlage 1).

2. Landelijke/ regionale opgave

Landelijk is gesignaleerd dat de CO₂-reductie doelstellingen met de huidige aanpak niet behaald worden: *Nederland dreigt in 2020 veel meer CO₂ uit te stoten dan is afgesproken. Volgens drie gerenommeerde onderzoeksbureaus komen we niet verder dan een CO₂-reductie van 15 procent ten opzichte van 1990. Dat zou 25 procent moeten zijn volgens de afspraak, die in oktober nog bekrachtigd is door het gerechtshof in de internationaal spraakmakende Urgenda-zaak.*
(Bron: nos.nl 05-12-2018)

Een belangrijke bouwsteen voor het landelijke beleid - zoals ook opgenomen in het Klimaatakkoord - vormt de RES: Regionale Energie Strategie. Alle RES-en tezamen vormen de basis voor het landelijke programma; uitgangspunt is dat elke regio in principe kan en moet voldoen aan het duurzaam opwekken van de eigen energiebehoefte voor wonen, werken en verkeer.

De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) zal de uitvoering van de RES voor de regio Noord-Holland Noord coördineren. In het traject om te komen tot een RES, zal ook een traject voor consultatie van inwoners opgenomen zijn. De uitgangspunten en kaders voor het opstellen van de RES worden door de respectievelijke gemeenten op regionaal niveau vastgesteld.

De besluitvorming over het proces in NHN en Westfriesland zal in het eerste kwartaal van 2019 plaatsvinden.

De landelijke transitie opgave zal ook voor Koggenland een grote impact hebben; in de benodigde energievraag (ook na besparingsmaatregelen) zal voorzien moeten worden in flinke hoeveelheden zonneparken, windmolens en andere bronnen. Hoeveel precies, wat en waar, dat zal in het RES traject uitgewerkt worden.

Naast de doelstellingen vanuit het Klimaatakkoord – in 2030 49% minder CO₂ dan in 1990, in 2050 energieneutraal en 'aardgasvrij' – richt het Rijk zich ook op het doel om in 2050 'circulair' (hergebruik van grondstoffen) te zijn.

3. Welke duurzaamheidsthema's

Duurzaamheid gaat niet alleen over energie, maar ook over onderwerpen als klimaatadaptatie, flora en fauna, afval, hergebruik van materialen, luchtkwaliteit, mobiliteit, welzijn & gezondheid en andere milieuaspecten. We onderscheiden voor de uitwerking van beleid 6 hoofdthema's:

Hoofdthema	Onderwerpen (o.a.)
Energieverbruik	Isolatie en energiebesparing in gebouwen (woningen, bedrijven), installaties en apparaten
Duurzame opwekking	Zonne-energie, windenergie, biomassa, geothermie, warmtepompen, waterstof, riothermie en overige relevante technieken
Mobiliteit	Elektrisch vervoer, laadpalen, deelauto's, bereikbaarheid
Natuur	Water, hittestress, klimaatadaptatie, biodiversiteit, groen
Circulair	Afvalstromen, hergebruik, bouwproces, gebruik van lokale en regionale grondstoffen
Milieu	Luchtkwaliteit, geluidshinder, licht/donker, asbest

4. Ambities voor het duurzaamheidsbeleid

We willen een duurzaamheidsbeleid ontwikkelen dat onze inwoners, ondernemers en onze gemeentelijke organisatie helpt bij het maken van keuzes voor effectieve duurzame maatregelen.

We hebben te maken met een grote landelijke opgave voor de energietransitie. Daarnaast willen we ook de andere duurzaamheidsthema's goed in beeld krijgen en welke keuzes daarin te maken zijn. De ambitie bij het thema energietransitie ligt daarom in de kaders waarbinnen de oplossingen uitgewerkt moeten worden. HOE gaan we er komen? Welke keuzes maken we? Onder welke voorwaarden voor de gemeente, de bedrijven en inwoners? Welke bandbreedte is er, wat betekent dit voor inzet, rol en budget?

De ambities, prioriteiten en keuzes voor de duurzaamheidsthema's bepalen we op basis van de uitkomsten van de eerste fase van de raadsopdracht. Hieronder lichten we dit verder toe.

Deze thema's willen we dan ook uitgewerkt zien om als gemeenteraad goede keuzes te kunnen maken.

5. Raadsopdracht in stappen

Gelet op de breedheid van het thema, kiezen we voor gefaseerde besluitvorming om zo - op basis van benoemde ambities - de effecten van de bandbreedte van deze keuzes uit te laten werken door het college en weer terug laten komen bij de raad.

Fase 0- direct starten

Fase 1- onderzoeken van mogelijkheden

Fase 2- uitwerken van programma op basis van keuze na verkenning

Deze raadsopdracht betreft fase 0 en 1. Op basis van de bevindingen wordt een vervolg raadsopdracht uitgewerkt, met een focus op voor Koggenland passende ambities, en die in voorstellen vanuit het college weer terugkomen in de raad.

Doelstelling(en)

De doelstelling van deze raadsopdracht is:

- Voldoende informatie verkrijgen omtrent de maatregelen die mogelijk zijn om de energietransitie-opgave te halen en eventueel versneld te halen.
- Inzicht krijgen in de keuzemogelijkheden met de bijbehorende gevolgen voor inzet, rol en budget, zodat de raad weloverwogen keuzes kan maken.
- Inzicht krijgen in de (mate van) invloed van de gemeente op de 6 hoofdthema's
- Inzicht verkrijgen op welke wijze we draagvlak kunnen creëren onder de inwoners voor de benodigde maatregelen.

Opdracht en beoogd resultaat

De gemeenteraad draagt het college op om in 3 fasen een duurzaamheidsvisie uit te werken, rekening houdend met het actuele en op handen zijnde beleid.

Fase 0: Direct starten

Het college wordt gevraagd om, vooruitlopend op de bevindingen van fase 1, alle lopende en op handen zijnde plannen en raadsvoorstellen te voorzien van een duurzaamheidsparagraaf. In deze duurzaamheidsparagraaf wordt in ieder geval ingegaan op de 6 genoemde duurzaamheidsthema's en worden de voorstellen en besluiten langs de duurzaamheidslat gelegd, en waar nodig en mogelijk worden aanpassingen voorgesteld.

De gemeente kan een voorbeeldrol vervullen door vanaf vaststelling van deze raadsopdracht direct 'op te schalen' met duurzaamheid binnen de huidige werkprocessen en kaders:

- duurzaamheidsmaatregelen treffen die binnen de huidige kaders doorgevoerd kunnen worden, het zgn. laaghangende fruit plukken.
- starten met communicatie naar inwoners over duurzaamheid
- in de eigen bedrijfsvoering van de gemeente als organisatie verder verduurzamen van aanbestedingen, maatregelen etc.

Fase 1: Onderzoek van mogelijkheden

We vragen het college een aantal scenario's uit te werken die inzichtelijk maken wat de effecten zijn op het behalen van de doelstellingen, wat hier het benodigde budget voor is en de rol die de gemeente erin vervult. Bij voorkeur worden scenario's interactief gemaakt waarbij 'draaien aan knoppen' direct toont wat de effecten zijn. Dit kan ook aanleiding voor de raad zijn om het gesprek aan te gaan, mogelijk met inzet van experts en externe deskundigen.

Het college wordt gevraagd om hierbij rekening te houden met de volgende aspecten::

- brede ambities of focus aanbrengen
- profilering als voortrekker-, volger-, achterblijver
- tempo waarin doelen behaald worden
- innovatief gehalte: bewezen concepten of innovaties aandurven
- rol van de gemeente: voorbeeldfunctie/eigen investeringen, informeren, faciliteren, stimuleren of ontzorgen
- ruimtelijke kwaliteiten

Beoogd resultaat fase 1: voldoende informatie voor de raad om keuzes maken, waarop **Fase 2**, de volgende raadsopdracht duurzaamheid voor het uitwerken van ambities en een uitvoeringsprogramma, kan worden uitgewerkt en voorbereid.

Beoogd resultaat na fase 2:

Een gedragen visie op duurzaamheid in het algemeen en de energietransitie in het bijzonder met een bijbehorend uitvoeringsprogramma en afwegingskader.

Beoogd effect

Met deze opdracht voor fase 0 en 1 wordt door informatie en afwegingscriteria een basis gelegd voor uitwerking van een duurzaamheidsbeleid dat bijdraagt aan een energieneutraal, circulair, klimaatadaptief en gezond Koggenland.

Uitgangspunten en afbakening

Uitgangspunten:

- De gemeente voldoet aan wettelijke verplichtingen rond proces en inhoud van de RES en warmtetransitievisies
- Idem met betrekking tot andere duurzaamheidsthema's, zoals de Klimaatstresstest, Flora- en Faunawet bij ontwikkeling van locaties en gebouwen
- Basis voor planontwikkeling wordt onder andere gevormd door de cijfers en bronnen die inmiddels beschikbaar zijn uit de provinciale, regionale en gemeentelijke onderzoeken
- Zo concreet mogelijk formuleren van doelstellingen op onderwerpen en thema's waarop de gemeente zelf nadrukkelijk invloed heeft, zoals de eigen bouwvoorraad, facilitaire zaken, lokale lasten en heffingen
- Voor onderbouwing en analyses worden zoveel mogelijk erkende/open data gebruikt zoals de provinciale kaarten voor Energietransitie;, Klimaatmonitor, Energie-atlas, CBS, etc.

Afbakening:

Het is zaak om geen dingen dubbel te doen; dat vraagt om goede afstemming met lopende regionale (RES, Klimaatadaptatieplan) en lokale plannen en projecten.

In het bijzonder is afstemming en aansluiting vereist met en aan het project Omgevingswet. Duurzaamheid wordt een vast thema binnen de op te stellen Omgevingsvisie en Omgevingsplan, waarmee begin 2019 wordt gestart.

Randvoorwaarden

Hoewel het uitvoeringsprogramma zelf niet in deze opdracht zit (want fase 2) dient bij de voorbereiding op de Kadernota 2020 en verder rekening gehouden te worden met mogelijke financiële consequenties voor uitvoering van het duurzaamheidsbeleid.

Budget voor uitvoering

Fase 0 en 1:

- Globale verkenning technische/ruimtelijke/financiële impact alternatieven binnen bestaande capaciteit en middelen
- Optioneel: informatiebijeenkomst met experts € 5.000

Planning en tijd

Behandeling gemeenteraad gesprek/debat/besluit raadsopdracht eerste fase 28 januari 2019

Onderzoek scenarioverkenning: 1· kwartaal 2019

Raadsvoorstel fase 1: eind 1· kwartaal 2019

Raadsopdracht fase 2: 2· kwartaal 2019

Participatie: 2· kwartaal 2019 (bij voorkeur gebundeld met participatie RES en/of Omgevingsvisie/Omgevingsplan)

Raadsvoorstel fase 2 (visie en uitvoeringsprogramma): 3· kwartaal 2019

Communicatie

We stellen een meerjarig traject van voorbereiden en meenemen van inwoners in de opgave en de energietransitie voor. Te beginnen met de huidige media zoals website en Koggennieuws waarbij duurzaamheid als herkenbare missie voor Koggenland wordt uitgedragen: "Duurzaam Koggenland" In fase 2 zal een communicatie-strategie bij het uitvoeringsplan uitgewerkt worden.

Wie moet het college betrekken bij de uitvoering

In fase 0 en 1 worden, waar nodig, stakeholders zoals netbeheerder, grote bedrijven, nutsbedrijven en HHNK gevraagd om inbreng te leveren ten behoeve van de verkenning.

De afstemming met het RES proces is van belang voor het slim plannen van participatie-trajecten en benutten van de verkenning van de energietransitie-opgave.

Globale risico's

- Goede afstemming met de planning en inhoud provinciale en regionale route van de RES is aan te raden; echter deze wordt wellicht pas in het najaar verder ontwikkeld. Er kan weerstand ontstaan bij inwoners en ondernemers rondom duurzame energieopwekking met impact op de leefomgeving.
- Besluitvorming rond concrete plannen of projecten vooruitlopend op de visie, kan een open discussie over die visie beïnvloeden.

BIJLAGE 1: overzicht van lopende beleid, verplichtingen en plannen in voorbereiding

Duurzaamheid	KADER	UITVOERING
AMBITIES	Klimaatbeleid Koggenland 2020 - 17% minder CO2 t.o.v. 1990 - 24% duurzaam opwekken - 2,5% per jaar besparen	Uitvoeringsprogramma 2010-2020 23 juni 2014 amendement Kadernota 2015: 'tandje minder': duurzaamheidslening stopgezet en budget milieutaken van €50.000 naar €30.000
	Holland boven Amsterdam - 2040 Energieneutraal - Circulaire Economie	Actieplan Holland boven Amsterdam
	Structuurschets Westfriesland - 2040 Energieneutraal - Klimaatadaptief	Uitvoeringsprogramma Doorwerking in Woonvisie, REA, etc
VERPLICHTINGEN * Afhankelijk van landelijk Klimaatakkoord IBP	2019 Klimaatstresstest	Bestuurlijk akkoord Water
	Juni 2019 Regionale Energie Strategie Regionale bijdrage aan landelijke opgave	1 ^e kwartaal 2019 Plan van Aanpak
	2021 Warmtevisie: 2050 'van het gas af'	2018 Verkenning, per wijk 'van het gas af'
In voorbereiding (niet uitputtend)	Gemeentelijk Grondstoffen Plan	2 ^e kwartaal 2019, Dienstverleningsovereenkomst HVC
	Bomenbeleidsplan	3 ^e kwartaal 2019
	Visie en uitvoeringsplan gemeentelijke gebouwen en woningbedrijf	1 ^e kwartaal 2019
	Beleidsplan Openbare Verlichting	4 ^e kwartaal 2018
	Verkenning warmtetransitie Koggenland	Concept gereed
	Gemeentelijk Rioleringsplan	4 ^e kwartaal 2018
	Omgevingsplan Kernen	2 ^e kwartaal 2019 Uitgangspuntennotitie
	Onderzoek zonne energie	1 ^e kwartaal 2019
	Duurzaamheidsscan sportverenigingen	

Bijlage 2: aanvullende informatie over ontwikkelingen genoemd in paragraaf Inleiding en voorgeschiedenis

Coalitie-akkoord 2018, met duurzaamheid verwante thema's:

Afval

De coalitie meent dat er milieubewust en kostenbewust met ons afval moet worden omgegaan.

Daarnaast moet verrommeling van het straatbeeld middels kliko's worden opgelost.

Er zal integraal naar het ophalen en verwerken van ons afval moeten worden gekeken met als doel een verlaging van het tarief. Wellicht zijn ondergrondse containers een (deel)oplossing, wellicht scheiden afval bij de huisvuilcentrale. Tevens wordt ingezet op ruimere openingstijden van het afvaldepot in Obdam. De mogelijke opties moeten worden onderzocht en er dient een voorkeurscenario te worden ontwikkeld.

Koggenland heeft slechts zeer beperkt stemrecht binnen de HVC, dus een sterke lobby voor het lokale voorkeurscenario moet worden ingezet.

Openbaar Groen

Nieuwe wetgeving noopt ons anders om te gaan met het openbaar groen. Onkruidbestrijding is moeilijker geworden. De coalitie wil echter geen rommelig straatbeeld, dus er zal moeten worden ingezet op het anders inrichten van plantvakken, grastegels, etc. Indien nodig zal er ook vaker moeten worden gemaaid. Dat hier extra budget voor nodig is, is evident.

De coalitie is tevens groot voorstander van het planten van meer bomen.

Duurzaamheidsbeleid-2010:

Ambities:

We intensiveren ons beleid op het gebied van duurzame ontwikkeling. We zijn hierin ambitieus. Dat ziet u terug in de zaken die we nu en de komende tijd gaan realiseren. We erkennen heel duidelijk de urgentie om alle kansen voor duurzame ontwikkeling in onze gemeente te onderzoeken en samen met inwoners, bedrijven en politiek Koggenland verder uit te werken. (...)

Samen met de resultaten van de onlangs uitgevoerde CO₂-scan bepalen deze de doelen die we in 2020 minimaal bereikt willen hebben:

- 1. CO₂-reductie met ten minste 17 % ten opzichte van 1990;*
- 2. 24% van de energie wordt duurzaam opgewekt;*
- 3. Energiebesparing is 2,5 % per jaar en er komen energieneutrale woonwijken.*

Resumé van de evaluatie van het duurzaamheidsbeleid 2010 door DWA in 2017:

De analyse in deze notitie toont aan dat tot eind 2015 de volgende resultaten behaald zijn:

- 8,9% hernieuwbare energieopwekking (exclusief groen gasinstallatie Hensbroek)*
- 2,6% CO₂-reductie ten opzichte van 2010*

Voor het realiseren van de doelstellingen in 2020 is er nog een forse inzet nodig.

Regionale Energiestrategie (RES)

Als overheden moeten we onze krachten bundelen om van de energietransitie een succes te maken. Voor een beter afgestemde besluitvorming (van overheden onderling) op basis van een gedeelde ambitie is het noodzakelijk om te werken als één overheid in nauwe samenwerking met de maatschappij. Niet vanuit een taakstelling opgelegd door het Rijk, maar door te komen met een meerjarige programmatische nationale aanpak met landsdekkend integrale regionale energie strategieën (RES). De besluitvorming over deze strategieën vindt plaats via het Omgevingsbeleid van

Rijk, provincies en gemeenten. Op deze manier behouden de decentrale overheden de eigen beleidsruimte.

Gevolgen inzet RES

Het inzetten van RES zorgt voor draagvlak en acceptatie bij maatschappelijke partners (burgers, bedrijven, groene partijen, netbeheerders) in de regio. Daarnaast stroomlijnen en oplijnen de ambities van overheden onderling door deze inzet. Daarmee kiest de overheid expliciet voor bottom-up als wel een uitvoeringsstrategie waarbij de afzonderlijke overheden hun eigen afwegingsruimte behouden en decentrale overheden zelf integrale afwegingen kunnen maken en beleidsterreinen kunnen verbinden (zoals mobiliteit, participatie, maatschappelijk vastgoed). Bij deze wens voor eigen afwegingsruimte hoort ook een grote eigen verantwoordelijkheid. Daarover moeten goede (escalatie) afspraken gemaakt worden. (bron: www.vng.nl)

Bijlage 3. Samenvatting concept Klimaakkoord.**Het Klimaataakkoord- kort over inhoud en stand van zaken.****Stand van zaken:**

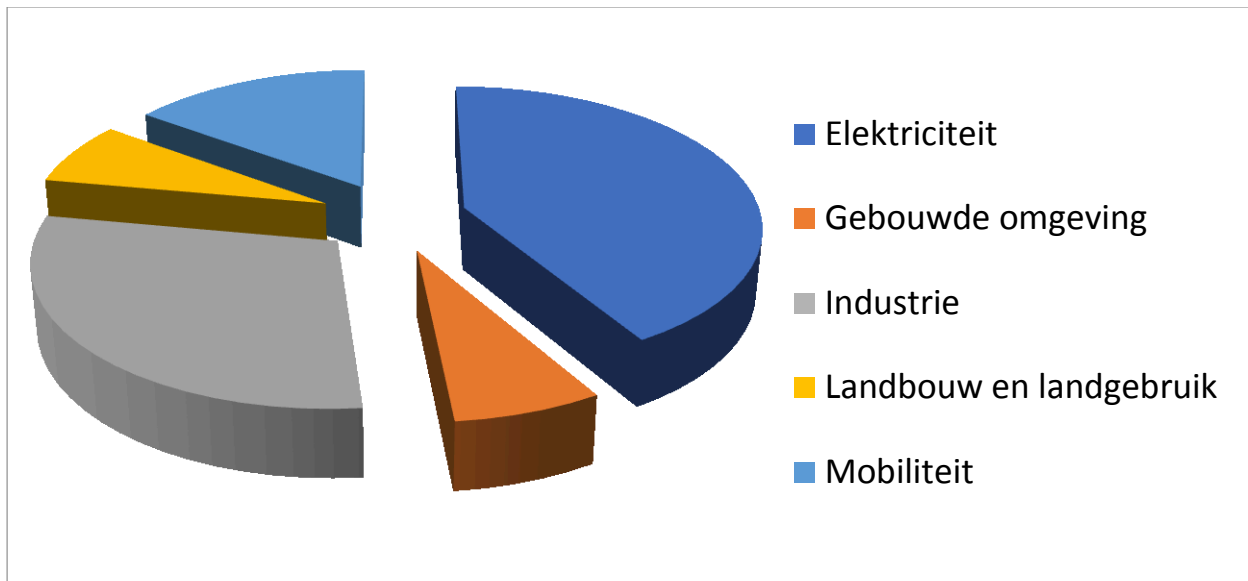
21 december 2018 zijn de opbrengsten van de sectortafels overhandigd aan minister Wiebes. De VNG ziet dit moment als een volgende stap in het proces om te komen tot een Klimaataakkoord. Net als bij de oplevering in 10 juli gaat het hier om tussenproduct dat nog wordt doorgerekend door het PBL. Het doel van het Klimaataakkoord is 49% CO₂-reductie in 2030

“Achter dit Klimaataakkoord kunnen wij ons niet scharen.” Dat is de reactie van Greenpeace, Milieudefensie, Natuur & Milieu, de Natuur- en Milieufederaties, de Jonge Klimaatbeweging, MVO Nederland en FNV op de vandaag gepresenteerde teksten. Belangrijkste argumenten zijn o.a. de vrijblijvendheid van de maatregelen, met name de vele tijdelijke voor de Industrietafel; inzet van o.a. CO₂ opslag en minder duurzame technieken in subsidieprogramma's. Voor de vakbeweging gaat het om de eerlijke verdeling van lasten, arbeidsvoorwaarden voor werknemers die vanuit de fossielgedreven industrieën naar nieuwe sectoren kunnen overgaan.

Vervolgstappen zoals beschreven in Kamerbrief Wiebes:

Het kabinet stuurt dit ontwerp-Klimaataakkoord ter doorrekening naar het Planbureau voor de Leefomgeving (PBL) en het Centraal Planbureau (CPB), om te zien of hiermee de ambitie van het kabinet kan worden waargemaakt. PBL raamt onder andere de verwachte reductie van de uitstoot, de weglekeffecten en de kostenefficiëntie. Uit de CPB-doorrekening zullen de budgettaire effecten, de lasten- en inkomenseffecten en de effecten voor de lastenverdeling zichtbaar worden. Specifiek beziet het kabinet de effecten op het mkb. Daarnaast legt het kabinet zoals eerder benoemd aanvullende varianten en eigen vragen aan het PBL en het CPB voor. Het kabinet zal de effecten hiervan wegen met het oog op het doelbereik, de kostenefficiëntie, budgettaire en evenwichtige inkomenseffecten.¹ Ten slotte zal het kabinet zich een oordeel vormen over de uitvoerbaarheid door marktpartijen en betrokken overheden, waaronder in het bijzonder de uitvoerende diensten, zoals de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO.nl), de Belastingdienst en de Nederlandse Emissieautoriteit.

De opgave is uitgewerkt aan 5 Sectortafels; zie hieronder de verdeling van de CO₂ reductiedoelstellingen voor 2030, verdeeld over de sectoren:

Belangrijkste punten uit de voorstellen sector Gebouwde omgeving (deze zijn uitvoeriger opgeschreven omdat deze van de vijf sectoren het grootste raakvlak heeft op het gemeentelijk beleid)

GEBOUWDE OMGEVING

- Het sleutelwoord voor de energietransitie in de gebouwde omgeving is: **WIJKNIVEAU**. Dit is het niveau waarop uitvoeringsplannen gemaakt moeten worden voor het aardgasvrij en CO2 neutraal maken van de gebouwde omgeving. Gemeenten zullen hierin de regie gaan nemen voor een proces samen met bewoners en gebouweigenaren.
- Woningcorporaties worden geacht de komende jaren al ‘tienduizenden’ woningen te verduurzamen en aardgasvrij te maken (de “**startmotor**” huursector, samenwerking tussen o.a. Aedes, UNETO/VNI en Bouwend Nederland). 1 april maken partijen bekend hoe en waar versnelling in de huursector beoogd is
- **Proefprojecten en innovaties worden georganiseerd**, o.a. in de Proeftuinen Aardgasvrije Wijken (dit jaar 27 wijken aangewezen); een innovatieprogramma, de Startmotor, Renovatieversneller (gericht op standaardisering van duurzaamheidsmaatregelen voor veel voorkomende bouwtypen)
- Werken aan een **standaard-normering voor energiebehoefte**, voor zestien dominante woningtypen. Deze standaard kan werken als norm voor regelgeving en subsidies en geeft handelingsperspectief aan gebouweigenaren.
- **Arrangementen** ontwikkelen voor standaard aanpak en faciliteiten, en hierdoor innovatie versnellen en kosten reduceren. Digitaal platform te lanceren waar vraag en aanbod voor woningverduurzaming bij elkaar kan komen.
- Ontwikkelen van **basis communicatie materiaal** voor lokale overheden.
- **Verbreden van financieringsmogelijkheden** voor gebouweigenaren, o.a. de gebouwgebonden financiering.
- Extra **ISDE subsidie**, korting van 100 miljoen op **verhuurdersheffing** (nb dat is 5% op het totaal van 2 miljard in 2018)
- Extra gelden voor **de wijkgerichte aanpak** 100 miljoen/jaar tm 2021, daarna 70 mln.
- De **Leidraad** is een te ontwikkelen instrument die de technisch/ economische analyse op wijkniveau geeft en waarbinnen gemeenten eigen lokale data kunnen invoeren. Het ExpertiseCentrum Warmte (ECW) faciliteert en ondersteunt.
- Regionale Energie Strategieën (**RES**) worden ontwikkeld volgens een vast format in samenhang met de Leidraad.
- Participatie is essentieel. **Belang is vastgelegd in de Omgevingswet**. RES en transitievisies worden geborgd in omgevingsvisies.
- Decentrale overheden kunnen ondersteund worden door een bewonersondersteuningsstructuur van de **Participatiecoalitie**. Er komt ook een handreiking over participatie van Rijk en VNG.
- RES leidt tot **gemeentelijke transitievisies Warmte** (uiterlijk eind 2021), die de mogelijke alternatieven in beeld brengt; deze wordt vijfjaarlijks geactualiseerd. Dan volgt het uitvoeringsplan, vgl met programma in Omgevingswet, op wijkniveau.
- Te ontwikkelen onafhankelijk (regionaal) **Energie-loket**; uitwerking volgt vanuit Rijk en VNG. Mogelijk ook vraagbundeling en aanbodbundeling hierin te organiseren.
- Er komt een Kennis en Leer Programma (KLP) voor gemeenten en andere betrokken partijen.
- **Omgevingswet wordt geijkt op aansluiting** met energietransitie-opgave, beoogde ingangsdatum 1-1-2021. Transitievisie warmte dient onderdeel van de gemeentelijke omgevingsvisie te zijn.
- Landelijke aanpassing in voorbereiding van o.a. **Energiewet** en regelgeving over marktordening warmtenetten.

- Afstemming met lokale gemeente en netbeheerders over **aanpassing elektriciteitsinfrastructuur**
- Vanwege grote bouwopgave liggen er **kansen voor circulair bouwen**, Rijk gaat circulaire maatregelen waarderen in de milieuprestatie-eisen.
- Utiliteitsbouw, meerdere eisen met handhavingsplicht.
- Sectorale routekaart **maatschappelijk vastgoed voor CO2 arm maken**. Gemeenten en schoolbesturen dienen een meerjarig integraal huisvestingplan te maken met reductiedoelstellingen in 2030
- Lokale overheden en corporaties zetten zich actief in om **warmtevraag te bundelen** tbv ontwikkeling van warmtebronnen en netten.
- Programma **aquathermie** (warmtewinning uit water) wordt ontwikkeld in 2019

Overige sectortafels, enkele voor Koggenland belangrijke hoofdlijnen;

MOBILITEIT

- Sturing bij overheidsaanbestedingen gericht op terugdringing van CO2 voetafdruk/ circulair grondstoffengebruik
- Verbeteren van bereikbaarheid, betere verknoping van netwerken.
- Elektrificatie van personenauto's, bestelbusjes, scooters e.d. Versnellen uitrol elektrische laadinfrastructuur
- Werkgevers fietsstimuleren, benutten van elektrisch vervoer en OV, autodelen.

LANDBOUW EN LANDGEBRUIK

- Aanpak emissiereductie van veenweidegebieden, onder regie van de provincies
- Reductie methaanemissie veehouderij
- Uitbreiding van duurzame opwekking in landbouwsectoren

INDUSTRIE

- Onderzoeken van potentie restwarmte uit industrie en benodigde infrastructuur (via RES)
- Netbeheerders brengen in kaart wat de investeringsplannen zijn
- Acquisitie van de overheid richten op klimaatvriendelijke/ circulaire bedrijven.

ELEKTRICITEIT

- 35 Terawattuur in 2030 via windenergie en zonne-energie op land. (nb: De Ned. Vereniging voor duurzame energie stelt dat dit overeenkomt met 500 windmolens en 75 miljoen zonnepanelen).
- Meervoudig ruimtegebruik en aansluiten bij de kwaliteiten van een gebied
- Regionale Energie strategie structureert de samenwerking tussen overheden en maatschappelijke partners, en beoogd zorgvuldige ruimtelijke inpassing van duurzame opwek.

Links:

www.klimaatakkoord.nl

<https://vng.nl/onderwerpenindex/milieu-en-mobiliteit/energie-en-klimaat>

https://www.noord-holland.nl/Onderwerpen/Duurzaamheid_Milieu/Energieneutraal
https://www.tweedekamer.nl/kamerstukken/brieven_regering/detail?id=2018Z24737&did=2018D61683